

Сучасні проблеми фінансового забезпечення реального сектору економіки України

*Доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»
м. Суми, Україна*

Люта Ольга Василівна

*Доцент кафедри фінансів, кандидат економічних наук,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»
м. Суми, Україна*

Пігуль Наталія Георгіївна,

У сучасних ринкових умовах особливої актуальності набуває питання розвитку та ефективної діяльності реального сектору економіки України.

Досліджуючи поняття реального сектору економіки, слід відмітити, що більшість авторів до реального сектору включають всі галузі матеріального виробництва, а також торгівлю та сферу нематеріальних послуг, а саме: промислове виробництво, що складається з підприємств добувної й переробних галузей промисловості, сільського господарства, сферу надання промислових, побутових і інших послуг. Таким чином, до складу реального сектору економіки входять як галузі матеріального виробництва, так і сфера виробництва нематеріальних послуг.

При цьому, слід звернути увагу на те, що основу реального сектору економіки становить виробництво промислової і сільськогосподарської продукції. Адже саме в сфері виробництва створюються нові матеріальні блага, кількісний і якісний розвиток виробничої сфери забезпечує добробут суспільства, зростання доходів населення, створює матеріальну базу для розвитку освіти, охорони здоров'я, культури.

На стан реального сектору економіки впливають численні фактори: рівень розвитку продуктивних сил; науково-технічний прогрес; грошово-кредитна політика держави; її бюджетна політика; податкова політика; заходи, прийняті державою для забезпечення росту інвестицій; рівень світових цін; стан платіжного балансу країни.

Базисною основою реального сектору економіки є сектор нефінансових корпорацій, який включає види економічної діяльності, що виробляють товари, а саме промисловість, сільське господарство, рибне господарство, будівництво, виробництво та розподілення електроенергії, газу, води, деякі інші галузі. На частку нефінансових корпорацій припадає біля половини доданої вартості, сфери послуг близько 50,6 % - 50,7 %. Ключовою умовою ефективного функціонування підприємств є достатній рівень фінансового забезпечення, що включає

наявність необхідного обсягу як власних, так і позикових фінансових ресурсів. Серед позитивних зрушень в діяльності підприємств реального сектора економіки слід відмітити зростання питомої ваги прибуткових суб'єктів господарювання з 58,9 % в 2009 році до 63,5 % в 2011 році. Абсолютний приріст фінансового результату за досліджуваний період становив 100042,9 млн. грн. Враховуючи, що прибуток є основним внутрішнім джерелом фінансування діяльності підприємств, його зростання призвело до збільшення фінансових ресурсів суб'єктів господарювання.

Водночас, незважаючи на позитивну динаміку, проблем із фінансовим забезпеченням потреб економічного зростання залишається досить багато, і вони потребують особливої уваги щодо їх вирішення.

Для ефективного функціонування реального сектору економіки необхідне залучення інвестиційних ресурсів. Слід зазначити, що за останні роки спостерігається збільшення капітальних інвестицій в основний капітал, однак їх обсяг залишається незначним, про що свідчить зростання показників зносу основних засобів підприємств.

Також важливу роль у розвитку економіки мають відігравати іноземні інвестиції. Проте в Україну вони надходять у дуже обмежених обсягах. Причини недостатнього притоку капіталу мають об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивні зумовлені невисокою ефективністю виробництва, нерозвиненою інфраструктурою, низьким платоспроможним попитом та ін. Суб'єктивні причини тривалий час пов'язували з бюрократичним механізмом, хабарництвом, відсутністю чітких гарантій і, головне, з нестабільністю законодавства. Зазначені фактори негативним чином впливають на забезпеченість економіки фінансовими ресурсами.

Одним із джерел фінансового забезпечення діяльності суб'єктів господарювання виступають кредитні ресурси. Через складність залучення кредитних коштів для промислових підприємств ускладнилася не тільки реалізація інвестиційних планів, а і поточна діяльність. Так, банківські кредити в останні роки займають усього 11 - 12 % у фінансовому забезпеченні потреб підприємств. Загалом проблем у сфері кредитування підприємств накопичилося дуже багато, як з боку банків, так і позичальників. З боку банків - це досить слабке, порівняно з потребами кредитування, ресурсне забезпечення банківської системи та все ще високий рівень процентних ставок, що визначається високою ціною ресурсів і високими ризиками. Для підприємств існує проблема їх низької кредитоспроможності унаслідок уповільненого кругообігу коштів, відсутність надійних форм забезпечення кредитів, пов'язана з відсутністю реальної застави. Внаслідок дефіциту ліквідних коштів ускладнюється процес розрахунків з контрагентами, що вплинуло на нарощування дебіторської заборгованості. Станом на 31.12.2011 року дебіторська

заборгованість підприємств зросла на 9,5 % порівняно з початком року і становила 1499,9 млрд. грн.

Синергетичний ефект від одночасної дії перерахованих деструктивних факторів привів до падіння темпів розвитку суб'єктів реального сектору економіки.

Таким чином, на сьогоднішній день, в умовах, що склалися в економіці особливої актуальності набуває питання збільшення обсягу фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, що можливо досягти через ефективну взаємодію банківського та реального секторів економіки, встановлення взаємовигідних, партнерських відносин між комерційними банками та підприємствами, підвищення ролі банківських інститутів у забезпеченні безперервності відтворювального процесу на мікрорівні через їх активну участь у процесах індивідуального відтворення капіталу вітчизняних підприємств. Як свідчить міжнародний досвід економічне зростання та забезпечення оптимальних умов для розвитку реального сектору економіки стане можливим лише за ефективного сприяння банківської системи. Отже, від активізації співпраці між реальним та банківськими секторами економіки залежить не лише ефективність діяльності вітчизняних суб'єктів господарювання, а й вирішення проблеми забезпечення сталого зростання всієї економічної системи України.